

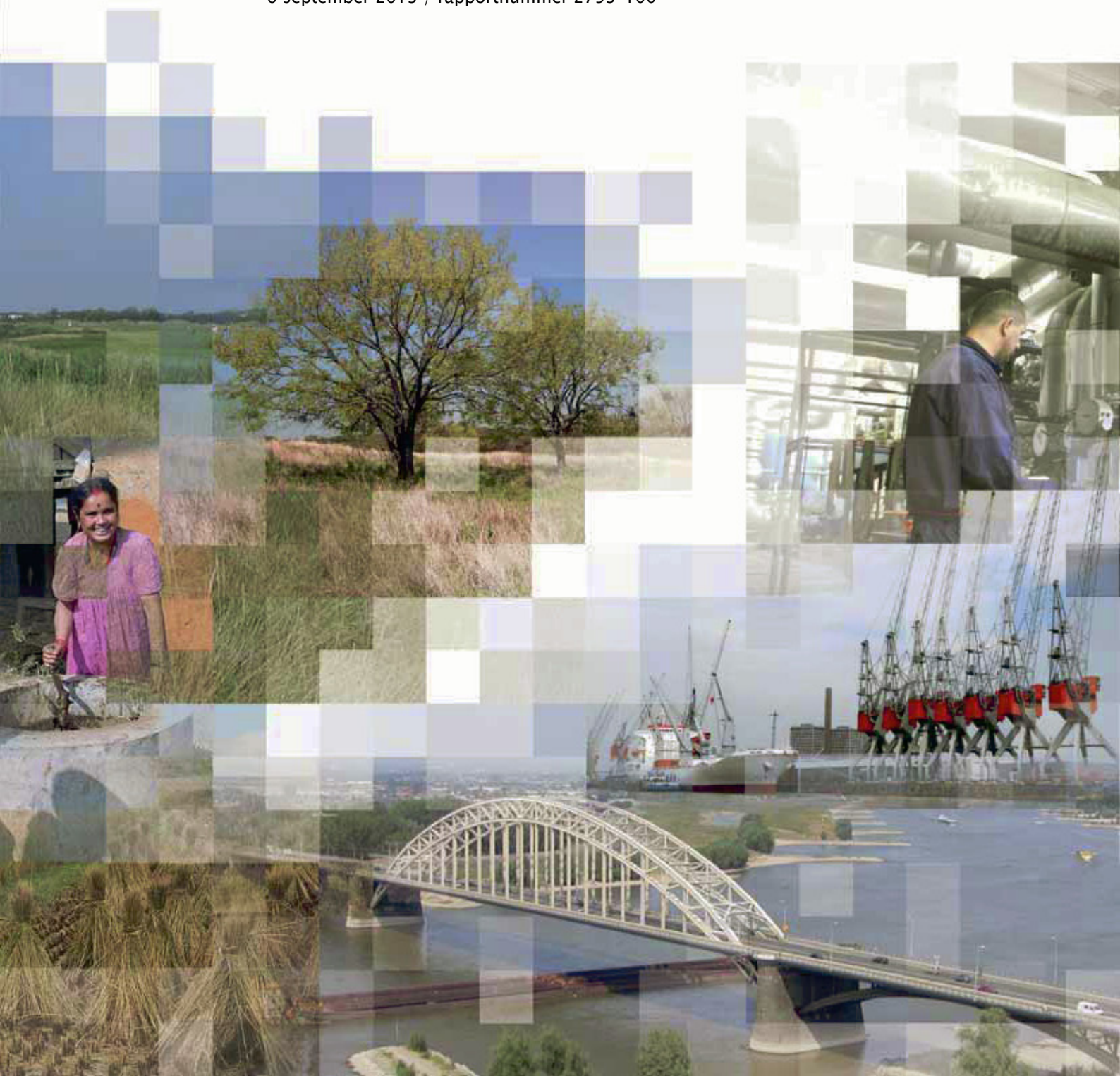

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Kustversterking Zwakke Schakels Noord-Holland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

6 september 2013 / rapportnummer 2793-100

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER) en de aanvulling daarop

Het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het voornemen om de zogenaamde Zwakke Schakels langs de Noordhollandse kust – tussen Callantsoog en Camperduin – te versterken. Naast versterking van de kust heeft het voornemen ook tot doel de ruimtelijke kwaliteit in het plangebied te versterken. Voor de uitvoering wordt een projectplan in het kader van de Waterwet opgesteld en worden diverse vergunningen aangevraagd. Voor de besluitvorming hierover wordt de m.e.r.-procedure doorlopen.¹ Gedeputeerde Staten van Noord-Holland zijn het coördinerend bevoegd gezag in deze procedure. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’)² zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER en de aanvulling daarop.

Oorspronkelijk bestond het voornemen uit twee onderdelen waarvoor een aparte besluitvormingsprocedure zou worden doorlopen: de “Zwakke Schakel Hondsbossche en Pettemer Zee-wering” (HPZ) en de “Zwakke Schakel Duinen Kop van Noord-Holland” (DKNH). Voor beide onderdelen is een m.e.r.-procedure gestart.³ Vanwege de samenhang is uiteindelijk besloten om de besluitvorming over het geheel te integreren in één projectplan. Het MER bestaat hierdoor uit twee losse rapporten en een “brugnotitie”. De brugnotitie bevat een beschrijving van het besluitvormingsproces en de gemaakte afwegingen die hebben geleid tot de keuze van een voorkeursalternatief.

Oordeel

Bij toetsing van het MER constateerde de Commissie dat in het MER informatie ontbrak die zij essentieel acht voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming. Aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden en aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur zijn niet uitgesloten. De Commissie vond dat het MER onvoldoende ingaat op mogelijke maatregelen om deze effecten te voorkomen. Naar aanleiding hiervan is een aanvulling op het MER⁴ opgesteld, waarin nader is ingegaan op de gevolgen voor de natuur en de mogelijkheden om deze te voorkomen of te beperken. **De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen de essentiële informatie bevatten om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in de besluitvorming.** De aanvullende informatie is helder gepresenteerd en grondig onderbouwd. Per onder-

---

¹ Voor de uitvoering van het voornemen is zandwinning nodig, waarvoor door de Minister van Infrastructuur en Milieu een ontgrondingsvergunning moet worden verleend. Voor de besluitvorming hierover is separaat een MER opgesteld, dat tegelijkertijd met het onderhavige MER Zwakke Schakels Noord-Holland in procedure is gebracht. Over het MER voor de zandwinning wordt door de Commissie een separaat toetsingsadvies uitgebracht, onder projectnummer 2795.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

³ De Commissie heeft in 2008 geadviseerd over richtlijnen c.q. reikwijdte en detailniveau voor beide m.e.r.-procedures.

⁴ De aanvullende informatie is opgenomen een rapportage “Nadere informatie naar aanleiding van toetsingsadvies Commissie m.e.r.” en een aantal bijlagen. De aanvullende informatie heeft verder geleid tot enkele aanpassingen in bestaande rapportages, waaronder het Projectplan en het Mitigatie- en Monitoringsplan. In bijlage 1 van dit advies zijn de relevante rapportages opgenomen. De aanvullende informatie heeft niet ter inzage gelegen. De Commissie adviseert de aanvullende informatie zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

deel is aangegeven op welke wijze de aanvullende informatie zal worden meegenomen in de besluitvorming.

De Commissie is van mening dat het MER HPZ en het MER DKNH beiden een volledige en gedetailleerde beschrijving bevatten van de probleem- en doelstellingen, de ontwikkeling van alternatieven en varianten en de milieueffecten daarvan. Gedurende het planproces zijn de plannen samengevoegd, zijn veel alternatieven en varianten onderzocht op veel verschillende criteria en zijn tussentijds keuzes gemaakt die het ontwerp hebben beïnvloed. De omvang en complexiteit van de materie zorgen er voor dat het – met name voor bestuurders en burgers – moeilijk is om een goed overzicht te krijgen.⁵ De brugnotitie geeft inzicht in de effecten van het uiteindelijk gekozen voorkeursalternatief en vormt daarmee een belangrijke informatiebron. De Commissie constateert wel dat – voor een goed inzicht in de vergelijking met de andere alternatieven en varianten – grondige bestudering van de (samenvatting van de) afzonderlijke MER-rapporten noodzakelijk is.

Voor het voornemen geldt een dubbele doelstelling: verbetering van de veiligheid en versterking van de ruimtelijke kwaliteit. De doelstelling ruimtelijke kwaliteit vormt geen integraal onderdeel van de alternatieven, maar is bij de ontwikkeling daarvan in de vorm van bouwstenen gepresenteerd. De Commissie plaatst enkele kanttekeningen bij de invulling van deze doelstelling. Overigens ziet de Commissie nog verschillende mogelijkheden om bij nadere uitwerking van het ontwerp en door middel van het beheer ruimtelijke kwaliteit werkelijk te optimaliseren en te integreren. De Commissie adviseert dan ook in het vervolgtraject de mogelijkheden voor (nieuwe) ruimtelijke kwaliteit integraal te verkennen en nader uit te werken.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe voor zover het de in het MER gesignaleerde tekortkomingen en de aanvullende informatie betreft. In hoofdstuk 3 gaat de Commissie in op de overige informatie en geeft zij aandachtspunten voor het vervolgtraject.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie de in het MER gesignaleerde tekortkomingen toe en geeft zij aan op welke manier deze tekortkomingen in de aanvulling zijn verholpen.

MER

De effecten op natuur zijn beschreven in het MER (HPZ en DKNH), een Passende beoordeling en een rapportage “toetsing Flora- en faunawet”. Omdat uit de effectbeoordeling gebleken is dat mitigerende maatregelen nodig zijn is hiertoe een plan⁶ opgesteld. De genoemde documenten tezamen bevatten een grote hoeveelheid informatie over aanwezige natuurwaarden, doelstellingen, mogelijke effecten van de ingrepen en mitigerende maatregelen. Desondanks

---

⁵ Doordat de ‘scope’ van het project in de loop van het planproces een aantal keer is gewijzigd – maatregelen bij Huisduinen en het project Petten aan Zee zijn vervallen, maatregelen ter versterking van ruimtelijke kwaliteit zijn in een separaat programma opgenomen – is een deel van de informatie inmiddels achterhaald of niet langer relevant.

⁶ Plan voor mitigerende maatregelen en aanzet tot integrale monitoringsmaatregelen project zwakke schakels Noord-Holland, concept maart 2013.

constateert de Commissie dat in deze documenten informatie ontbreekt over mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en maatregelen om deze effecten te voorkomen of te beperken:

- Uit het MER HPZ blijkt dat het chloridegehalte binnen de EHS vlak achter de dijk af neemt, wat vooral gevolgen kan hebben voor zilte en brakke natuurwaarden. Bij de grondwatermodellering is de beïnvloeding van chloridegehalten wel onderzocht, maar de onzekerheden hierin zijn groot en effecten worden niet uitgesloten. Het is nog niet duidelijk hoe groot de afname is en welke gevolgen dat kan hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Harger- en Pettemerpolder, inclusief de Putten)⁷ De Commissie constateert dat wel monitoring wordt voorgesteld, maar dat geen mitigerende maatregelen zijn beschreven die zich richten op mogelijke gevolgen van afname van het chloridegehalte.⁸
- Uit de Passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen voor de Scholekster en Steenloper niet uitgesloten zijn ten gevolge van verlies van foerageergebied. Daarom zijn mitigerende maatregelen voorgesteld, die zijn opgenomen in het mitigatie- en monitoringsplan. Volgens de Commissie zijn de voorgestelde mitigerende maatregelen, die zich richten op volledige mitigatie van het foerageergebied voor Scholekster en Steenloper, mogelijk niet voldoende om aantasting van natuurlijke kenmerken te voorkomen.⁹ Dit geldt zowel voor de kwantiteit (aantal hectares foerageergebied) als de kwaliteit (onvoldoende ervaring met de voorgestelde wijze van mitigatie) van de maatregelen.
- In de Passende beoordeling wordt gesteld dat significante gevolgen voor de Grote Stern uitgesloten kunnen worden, maar dit is onvoldoende onderbouwd. Uit eerder onderzoek¹⁰ is gebleken dat de strandhoofden van belang zijn voor de jongen in de opgroei-fase en dat effecten op de Grote Stern daardoor in hoge mate onzeker zullen zijn. Het MER en de Passende beoordeling geven geen inzicht in maatregelen waarmee de mogelijke negatieve effecten gemitigeerd kunnen worden.¹¹
- Uit de Passende beoordeling blijkt dat het voornemen kan leiden tot een kleine toename van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, waarin stikstofgevoelige habitats voorkomen waarvoor de kritische depositiewaarden overschreden worden. Voor deze situaties geldt dat elke toename van stikstofdepositie potentieel kan leiden tot significante gevolgen. Het MER geeft geen inzicht in mitigerende maatregelen.

---

⁷ Volgens het Natuurbeheerplan Noord-Holland 2013 gaat het daarbij ondermeer om bestaande en potentiële zilte graslanden, zilte en brakke watergemeenschappen. Ook in diverse zienswijzen wordt gewezen op de verzoeting van waardevolle gebieden achter de dijk.

⁸ Bij mitigerende maatregelen kan gedacht worden aan afplaggen van graslanden, kwelbuizen waardoor dieper grondwater kan opkwellen, afgraven van oevers en conserveren van water voor droge periodes.

⁹ In de Passende beoordeling is uitgegaan van volledige mitigatie van het oppervlakteverlies waarop steltlopers kunnen foerageren, niet op de oppervlakte die vereist is in relatie tot Natura 2000-gebied Waddenzee. Echter ook op grond van de Flora- en faunawet bestaat mogelijk een relatief grote mitigatieopgave voor de steenloper en scholekster. De volledige mitigatie is in de Passende beoordeling berekend op 7 ha. In enkele zienswijzen (o.a. van Vogelbescherming) is aangegeven en onderbouwd dat deze mitigatieopgave veel groter is (ca 29 ha). Hierdoor is onzeker of de mitigatie voldoende is. Overigens zijn de aantallen Steenlopers ter plaatse van de HPZ mogelijk overschat ten opzichte van de aantallen in de Waddenzee, doordat tellingen niet onder dezelfde omstandigheden zijn uitgevoerd.

¹⁰ Hiermee wordt bedoeld op het rapport Effectanalyse vogels kustverdediging "Kust op Kracht" (Altenburg & Wymenga, A&W-rapport 1449) uit 2010. Dit rapport is geen bijlage van het MER of van de ontwerp-besluiten, maar wordt wel aangehaald in de Passende beoordeling en in een aantal ingediende zienswijzen.

¹¹ In de zienswijze van Vogelbescherming wordt ingegaan op de mogelijkheden voor mitigatie (afsluiten van strand).

Aanvulling

In het document “Nadere informatie naar aanleiding van toetsingsadvies Commissie m.e.r.” d.d. 16 augustus 2013 is uitgebreid en op een overzichtelijke manier ingegaan op de bovengenoemde punten. Waar nodig is deze informatie verder onderbouwd in een aantal bijlagen. Verder is per onderdeel aangegeven op welke wijze de aanvullende informatie zal worden meegenomen in de besluitvorming. Uit de aanvullende informatie leidt de Commissie het volgende af.

- Hoofdstuk 2 van de aanvulling gaat nader in op de mogelijke gevolgen van afname van het chloridegehalte in EHS-gebieden en benoemt potentiële maatregelen om deze gevolgen te mitigeren. Deze informatie wordt ondersteund door middel van een aantal bijlagen.¹² De beschrijving van mitigerende maatregelen maakt aannemelijk dat kan worden geanticipeerd op nog te maken (ontwerp)keuzes en op de eventuele effecten die uit monitoring blijken.
- Hoofdstuk 3 van de aanvulling bevat – mede naar aanleiding van ingediende zienswijzen – een nadere beschouwing van de effecten op Scholekster en Steenloper en de effectiviteit van mitigatie. Daarbij zijn nieuwe gegevens over aantallen vogels gebruikt en is uitgegaan van een methodiek die optimaal inzicht biedt in de werkelijke effecten.¹³ In de aanvulling is voldoende gemotiveerd dat met behulp van de genoemde (extra) mitigerende maatregelen aantasting van de natuurlijke kenmerken kan worden voorkomen.
- In hoofdstuk 4 van de aanvulling is op basis van recente telgegevens voldoende onderbouwd dat significante gevolgen voor de Grote Stern kunnen worden uitgesloten.
- In hoofdstuk 5 van de aanvulling is een nadere ecologische analyse opgenomen over de effecten van stikstofdepositie en zijn mogelijke beproefde mitigerende maatregelen genoemd. Ook wordt aangegeven dat in een bestuursovereenkomst geborgd wordt dat de stikstofdepositie in de betreffende gebieden ten gevolge van het project uit deze gebieden wordt weggenomen. Hiermee is voldoende gemotiveerd dat het project niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

3. Overige opmerkingen en aandachtspunten voor het vervolg

3.1 Algemeen

Zowel in het MER HPZ als het MER DKNH zijn alternatieve oplossingsrichtingen ontwikkeld op basis van de doelstellingen veiligheid en ruimtelijke kwaliteit. De effectbeoordeling is over het algemeen inhoudelijk evenwichtig, volledig en voldoende onderbouwd. Alle alternatieven en varianten zijn beoordeeld op doelbereik en milieueffecten volgens een groot aantal criteria. De scoringstabellen waarin de totale effectbeoordeling is weergegeven zijn door de vele

---

¹² Bijlage 6a Memo “Bestrijding verzoeting HPZ”, bijlage 6b Rapport “Effecten zeewaartse versterking HPZ op polders” en bijlage 6c Memo “Invloed EHS-waarden irt zoutgehalte”.

¹³ Hiermee doelt de Commissie op de representativiteit van telgebieden en telperiodes en het feit dat uitgegaan wordt van aantallen vogels in plaats van hectares hard substraat.

alternatieven/varianten en het grote aantal toetsingscriteria weinig overzichtelijk.¹⁴ Doordat uiteindelijk is gekozen voor een voorkeursalternatief waarin de onderdelen Huisduinen en Petten aan Zee zijn geschraapt en de versterking van ruimtelijke kwaliteit op de achtergrond is geraakt (zie § 3.2) is bovendien niet alle informatie relevant.

3.2 Doelstellingen en alternatieven

Doelstelling Veiligheid

De Commissie constateert dat de bandbreedte aan alternatieven en varianten voor de *doelstelling veiligheid* voldoende in beeld is gebracht. De veiligheidsalternatieven en -varianten zijn wat dat betreft logisch en voldoende onderscheidend.

Doelstelling Ruimtelijke kwaliteit

De doelstelling *ruimtelijke kwaliteit* vormt geen integraal onderdeel van de alternatieven, maar is bij de ontwikkeling daarvan in de vorm van losse bouwstenen gepresenteerd. Volgens het MER is voor de invulling van het begrip ruimtelijke kwaliteit gebruik gemaakt van de definitie volgens Vitruvius. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen gebruikswaarde, beleevingswaarde en toekomstwaarde. De Commissie constateert echter dat het begrip ruimtelijke kwaliteit in de praktijk een veel beperktere invulling heeft gekregen, vooral gericht op recreatiemogelijkheden en behoud van bestaande kwaliteiten.¹⁵ Uitgangspunten die bij het “wezen van de kust” horen, zoals ruimte voor spontane (natuur)ontwikkeling, ontbreken.¹⁶

Door ruimtelijke kwaliteit op te vatten als een verzameling losse bouwstenen is er bovendien een kans dat deze in het voorkeursalternatief en/of vervolgproces afvallen, zeker als verdergaande financiële randvoorwaarden gaan gelden. Uit de beide MER-rapporten en de brugnotitie blijkt dat de bouwstenen voor ruimtelijke kwaliteit zijn losgekoppeld van de besluitvorming over de veiligheidsmaatregelen en in een separaat “programma ruimtelijk kwaliteit” zijn opgenomen. Het losse programma ruimtelijke kwaliteit (volgens tabel 4 op pagina 47 van de brugnotitie) bestaat uit een lijst van maatregelen die zeer verschillend van aard en omvang zijn en die slechts ten dele met ruimtelijke kwaliteit te maken hebben.

Uit de brugnotitie blijkt dat binnen het voorkeursalternatief zeewaartse versterking nog de nodige afwegingsruimte bestaat, wat volgens de Commissie kansen biedt om de ruimtelijke kwaliteit integraal te versterken. De Commissie adviseert om de mogelijkheden voor (nieuwe) ruimtelijke kwaliteit in het vervolgtraject integraal te verkennen en nader uit te werken in het

---

¹⁴ Ook is getracht de samenhang tussen de planonderdelen HPZ en DKNH én de samenhang met de mogelijke realisatie van “Petten aan Zee” te beschrijven en op effecten te beoordelen. De relatiematrices in beide rapporten zijn echter zeer complex en niet of nauwelijks te doorgronden.

¹⁵ De gehanteerde systematiek gaat niet uit van een integrale visie op de ruimtelijke kwaliteit van de kust en gaat voorbij aan het uitgangspunt dat elk alternatief – hoe “sober en doelmatig” ook – mogelijkheden biedt om ruimtelijke kwaliteit te versterken. Het voorkeursalternatief – waarin gekozen wordt voor zeewaartse versterking – heeft wel degelijk ruimtelijke kwaliteitskenmerken, maar die zijn door de beperkte opvatting over het hoofd gezien.

¹⁶ Uit verschillende zienswijzen blijkt ook dat de uitwerking van het onderdeel ruimtelijke kwaliteit tot onduidelijkheid en kritiek op het voornemen leidt. In sommige zienswijzen wordt ruimtelijke kwaliteit bijvoorbeeld gekoppeld aan beperking van de verkeersbelasting, in andere zienswijzen aan plannen voor diverse recreatieve activiteiten.

ontwerp- en het beheerplan. Daarbij kan de kennis van plaatselijke (natuur)beheerders en andere stakeholders een belangrijke rol vervullen. Enkele voorbeelden:

- Ook als de bestaande zeedijk zijn primaire waterkerende functie verliest blijft de mogelijkheid aanwezig om de dijk als cultuurhistorisch waardevol element te behouden.¹⁷
- In het MER is voor HPZ uitgegaan van een vlakke, vanaf de dijk flauw zeewaarts hellende zandberm. Afwijkende vormen in de berm – die bij de aanleg door de aannemer kunnen worden aangebracht of die door (kunstmatige) duinvorming op den duur kunnen ontstaan – zou mogelijkheden kunnen geven om de ruimtelijke kwaliteit van het kustgebied te verbeteren.¹⁸
- De keuze tussen variant 2d of 2d+ (het respectievelijk niet of wel aanbrengen van een zandbank parallel aan de kust) voor de HPZ wordt volgens het MER aan de aannemer overgelaten. Deze keuze heeft consequenties voor ruimtelijke kwaliteit: het in meer of mindere mate ruimte bieden voor natuurlijke landschapsvormende processen.¹⁹
- In het MER is niet of nauwelijks aandacht besteed aan mogelijkheden om nieuwe natuurwaarden te ontwikkelen op de nieuwe strandvlakte die bij uitvoering van het voorkeursalternatief zal ontstaan. Afhankelijk van de aanleg en het beheer van de strandvlakte kunnen levensgemeenschappen van embryonale duinen en mogelijk witte duinen en duinvalleien ontstaan, waarbij een verbinding ontstaat voor planten en dieren ten noorden en ten zuiden van het plangebied.

Bij het laatste punt doet zich nog wel een dilemma voor. Belangrijk voor de natuurontwikkeling is – naast de ruimte voor natuurlijke processen en zonering van recreatie – de kalkrijkdom van het te suppleren zand. De Zwakke Schakels liggen tussen duingebieden die relatief kalkarm zijn. Suppletie met relatief kalkarm zand ligt dan voor de hand. Het suppletiezand zal in de duinen terecht komen, direct ten noorden en zuiden van de HPZ. Afhankelijk van de mate waarin dit gebeurt is dit positief of negatief voor aanwezige natuurwaarden. De in een aantal zienswijzen geuite wens om teveel instuiving van zand in de hier relatief kalkarme duinen en op bebouwing en landerijen te beperken pleit er juist voor om ook te werken met schelpenrijk (kalkrijk) zand, wat minder verstuing geeft. De te maken keuzes kunnen ook van belang zijn voor de keuze van de definitieve zandwingebieden.²⁰

---

¹⁷ In sommige zienswijzen – waaronder de “Petitie Zand over de natuur” wordt aan het behoud van de zeedijk veel waarde gehecht.

¹⁸ Aan de andere kant kan een meer gevarieerde vorm van de zandversterking leiden tot 3D effecten in de golfaanval tijdens zware storm die tot meer erosie leidt dan voor de vlakke situatie is berekend. Een sleuf tussen de dijk en de berm om daarmee het overstuiven van de dijk tegen te gaan zou bijvoorbeeld tijdens storm kunnen functioneren als afvoergeul van met zand beladen water dat vervolgens via bressen in de berm op effectieve wijze zeewaarts kan worden getransporteerd.

¹⁹ Als bij het beheer gekozen wordt voor het onderhouden van de zandbank met vooroever suppleties zal de realisatie of ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden op de strandvlakte in vergelijking tot een onderhoud met strandsuppleties duurzamer zijn.

²⁰ Zie ook het toetsingsadvies over het MER Zandwinning Zwakke schakels Noord-Holland, projectnummer 2795.

3.3 Maatschappelijke kosten-baten analyse

Naast het MER is ten behoeve van de besluitvorming een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) uitgevoerd. Op verzoek van het bevoegd gezag geeft de Commissie in dit advies ook haar oordeel over de MKBA.

Voor de afzonderlijke onderdelen HPZ en DKNH zijn in 2010 MKBA-rapportages opgesteld op basis van de alternatieven die in die fase van planvorming aan de orde waren. Aan deze rapporten is in 2013 een memo toegevoegd, waarin aanvullende alternatieven globaal in beschouwing zijn genomen. De resultaten van de MKBA zijn in de brugnotitie meegenomen bij de keuze voor het voorkeursalternatief. Hiermee zijn naast de kosten ook de maatschappelijke baten op hoofdlijnen meegewogen bij de keuze. Omdat geen MKBA gemaakt is van het VKA, kunnen de resultaten hiervan niet in meer detail vergeleken worden met de eerder geanalyseerde alternatieven.

De Commissie merkt op dat de rapportages een aantal (methodische) onjuistheden bevat:

- Het hoofddoel van het voornemen – verbeteren van de veiligheid met als gevolg minder slachtoffers – is niet als kwalitatieve of kwantitatieve post in de analyse meegenomen.
- De belangrijkste “baat” die in geld is uitgedrukt is die uit toerisme. Deze is niet als welvaartseffect bepaald zoals wel voorgeschreven is. Volgens deze systematiek dient te worden uitgegaan van het nut dat toeristen ontlenen aan het voornemen en niet van bestedingen. De methode in de KBA kan zowel leiden tot een onder- als overschatting van de baten van toerisme.
- Zeker op het gebied van toerisme/recreatie beïnvloeden beide projecten HPZ en DKNH elkaar (de stijging van toerisme in het ene gebied gaat ten koste van het andere). Dit is echter niet in de brugnotitie opgenomen.
- De analyses tonen primair de resultaten van een KBA op regionaal niveau; voor de besluitvorming dienen primair effecten op nationaal niveau getoond te worden, omdat het de samenleving als geheel is die in het voornemen investeert.

De Commissie verwacht dat deze onjuistheden niet leiden tot een andere rangorde in de MKBA uitkomsten van de alternatieven, maar dat deze wel van invloed zijn op orde van grootte van de baten.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland

Besluit: Goedkeuring van projectplan Waterwet

Categorie Besluit m.e.r.: D12 (voorheen C12.2)

Activiteit: Verbetering van de kustveiligheid en ruimtelijke kwaliteit van de Hondsbossche en Pettemer Zeewering en de Duinen Kop van Noord-Holland.

Bijzonderheden: De Commissie heeft ook in eerdere fasen van dit initiatief geadviseerd:

- Verkenning kustverdedigingsstrategieën Zwakke Schakels Noord-Holland (projectnummer 1500) – advies voor reikwijdte en detailniveau en toetsingsadvies
- Zwakke Schakel Hondsbossche en Pettemer Zeewering (projectnummer 2065) – richtlijnenadvies 26 mei 2008
- Zwakke Schakel Duinen Kop van Noord-Holland (projectnummer 2108) – richtlijnenadvies 31 juli 2008

Dit toetsingsadvies heeft betrekking op de samengevoegde projecten 2065 en 2108.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 23 april 2013

ter inzage legging MER: 25 april tm 6 juni 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 april 2013

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 19 juli 2013

aanvulling op het MER ontvangen: 12 augustus 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 6 september 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Dr. J.H. van den Berg

Ing. J.M. van der Grift

Ir. JH.J. van der Gun

Drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)

Drs. Y.J. van Manen

Drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Dr. S.A. Rienstra

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte

en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Kustversterking Hondsbossche en Pettemer Zeewering, Arcadis, 29 januari 2013;
- Milieueffectrapport Zwakke Schakels Noord-Holland. Kustversterking Duinen Kop van Noord-Holland, Arcadis, 30 januari 2013;
- Brugnotitie tussen MER Duinen Kop van Noord-Holland en MER Hondsbossche en Pettemer Zeewering en projectplan, Arcadis, 19 maart 2013;
- Bijlagenrapport milieueffectrapport Hondsbossche en Pettemer Zeewering, Arcadis, 29 januari 2013;
- Passende beoordeling Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 29 januari 2013;
- Plan voor mitigerende natuurmaatregelen en aanzet tot integrale monitoringsmaatregelen project Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, concept 25 maart 2013;
- Toetsing Flora- en Faunawet Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 28 januari 2013;
- Effectanalyse Vogels Kustverdediging "Kust op Kracht", Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek, 21 juli 2010;
- Robuust ontwerpen voor de Kust. Uitwerking robuustheidsbegrip ten behoeve van het ontwerp, Alkyon, oktober 2008;
- MER en DVP Hondsbossche en Pettemer Zeewering. Achtergrondrapportage ontwerp zandige versterking (alternatief 2) Deel A tekst en bijlagen, Alkyon, februari 2010;
- MER en DVP Hondsbossche en Pettemer Zeewering. Achtergrondrapportage ontwerp zandige versterking (alternatief 2) Deel B Figuren, Alkyon, februari 2010;
- Zand voor de Hondsbossche en Pettemer Zeewering. Een verkenning van de morfologische mogelijkheden, Svasek Hydraulics, 30 januari 2008;
- Morfologisch onderzoek Zwakke Schakels Noord-Holland, Svasek Hydraulics, 1 mei 2009;
- MKBA Voorkeursalternatief Duinen Kop van Noord-Holland, Arcadis, 2 maart 2010;
- MKBA Duinen Kop van Noord-Holland, Arcadis, 2 maart 2010;
- MKBA Zwakke Schakel Hondsbossche en Pettemer Zeewering, Arcadis, 2 september 2010;
- Memo MKBA Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 12 april 2013;
- Ontwerp-projectplan Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 19 maart 2013;
- Notitie Uitvoeringsprogramma Kust; beleidskader voor toetsing van projecten, provincie Noord-Holland, 6 februari 2013;

- Uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Zwakke Schakels Noord-Holland 2013–2017, provincie Noord-Holland, 10 mei 2013;
- Notitie Vaststellen van het Programma Ruimtelijke Kwaliteit Zwakke Schakels en het beschikbaar stellen van een budget uit TWIN-H gelden ten behoeve van de realisatie van dit programma, Provinciale Staten van Noord-Holland, 31 januari 2013;
- Nadere informatie naar aanleiding van Toetsingsadvies Commissie m.e.r. Kustversterking Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 16 augustus 2013;
- Plan voor mitigerende natuurmaatregelen en aanzet tot integrale monitoringsmaatregelen Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, definitieve versie, 30 augustus 2013;
- Passende Beoordeling Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, 16 augustus 2013;
- Projectplan Zwakke Schakels Noord-Holland, Arcadis, definitieve versie, 30 augustus 2013;
- Memo Effectiviteit mitigerende maatregelen HPZ, Arcadis, 14 februari 2013;
- Mogelijke effecten op zeewaartse versterking HPX op zoutconcentraties in nabijgelegen polders, Arcadis, 13 februari 2013;
- Memo Invloed van project op EHS-zoute natuurtypen, Arcadis, 8 juli 2013.

De Commissie heeft kennis genomen van 45 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 25 juni 2013 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Kustversterking Zwakke Schakels Noord-Holland
en de aanvulling daarop**

ISBN: 978-90-421-3777-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

